

LUNDS
UNIVERSITET

Från aktivt subjekt till sexuellt objekt

En feministisk analys av en populärkulturell representation av slut-shaming

Kandidatuppsats av Julia Wickholm

Kurskod GNVK01

Handledare: Rebecca Selberg

Lunds Universitet

Centrum för genusvetenskap

Abstract

In my bachelor's thesis I will analyze how slut-shaming is portrayed in the Mexican movie *After Lucia* from 2012, directed by Michel Franco. The movie is about 17-year-old Alejandra who is bullied after having sex with one of the boys in her class. The aim with my thesis is to analyze how slut-shaming is represented in the movie from a feminist point of view. I will mainly use Kate Millett's theories of the patriarchy to support my arguments. She writes that the patriarchy is built upon different standards for men and women, and how sexuality is divided into an active one for men and a passive one for women. By analyzing the movie *After Lucia* from 2012, I will discuss how slut-shaming is represented and how the movie can be seen as a plausible representation of the phenomenon, with reference to Jacques Aumont's and bell hook's film theories. I will also look at how the boy's ways of bullying differ from the girl's and what slut-shaming does to the victim. Ultimately, my aim is to discuss how different cultural representations of a certain phenomenon can challenge the way we see society.

Key words

Slut-shaming, sexuality, patriarchy, film analysis, bullying

I min kandidatuppsats kommer jag att analysera hur *slut-shaming* framställs i den mexikanska filmen *Smärtgränsen* från 2012, regisserad av Michel Franco. Syftet med min uppsats är att ur ett feministiskt perspektiv analysera olika scener i filmen och undersöka hur slut-shaming representeras. Med tanke på dagens digitalisering av samhället och hur mycket lättare det blivit att vara anonym i sin mobbning ser jag det som mycket viktigt att diskutera fenomenet och ifrågasätta den struktur som tillåter detta. Jag använder mig främst av Kate Milletts 1970-tals teorier om patriarkatet och sexualitet, och motiverar mitt val med att detta fenomen alltid varit och fortfarande är aktuellt. Använder mig också av olika teorier kring slut-shaming. Genom att använda en populärvetenskaplig produkt (i detta fall en film) vill jag med bell hooks teorier motivera på vilket sätt film kan ses som en utgångspunkt för diskussion. Syftet med min uppsats är dessutom att diskutera hur populärvetenskapliga produkter kan hjälpa till att utmana vår syn på samhället.

Nyckelord

Slut-shaming, sexualitet, patriarkatet, filmanalys, mobbning

Innehållsförteckning

	Sid.
<u>Inledning</u>	4
Syfte och frågeställningar.....	5
Material och urval.....	5
Egen positionering.....	6
Forskningsfältet.....	7
<u>Teori</u>	8
Reglering av kvinnors sexualitet.....	9
Patriarkatet.....	9
Slut-shaming.....	10
Gruppträck.....	12
Filmteori.....	13
<u>Metod</u>	14
Filmanalys.....	14
Närläsning.....	15
Min närläsning.....	16
<u>Analys</u>	17
Slut-shaming: Patriarkatet och sexualitet.....	19
Killarnas mobbning.....	20
Tjejernas mobbning.....	23
Gemensam mobbning.....	26
Grader av förnedring.....	28
Slut-shaming och den utsatta.....	30
<u>Avslutande diskussion</u>	32

Litteraturlista.....34

Bilagor.....37

Rollista.....37

Bilder.....38

Inledning

Mobbning är ett av vår tids stora problem. Uppskattningsvis 7-8 procent av svenska barn och ungdomar utsätts för upprepade kränkningar, vilket motsvarar ungefär 60 000 personer.¹ Mobbning finns i olika uttryck och utövas på flera olika sätt, och ibland väljer den utsatta att begå självmord på grund av den ångest och ensamhet som mobbning ofta leder till. Under de senaste åren har fall uppmärksamrats där unga kvinnor, främst i USA², begått självmord efter en tids mobbning av en specifik sort; så kallad *slut-shaming*. Begreppet slut-shaming³ syftar till den form av mobbning som unga kvinnor kan råka ut för efter att på något sätt ha varit sexuellt aktiva. Liksom olika strukturella former av förtryck (rasism, sexism, homo- och transfobi med mera) kan även slut-shaming betraktas som ett ingrott problem i vårt samhälle, och att det bygger på en patriarkal struktur där kvinnors sexualitet på olika sätt skiljs från männens.

Att påföra känslor av skam och skuld på en kvinna som utfört en sexuell handling genom att ha sex eller på annat sätt vara sexuell är inte en ny företeelse. Redan i historia- och religionsskrivningen finns det fall där kvinnan fått bära den större skulden för någonting förknippat med sexualitet: exempelvis Eva i Bibeln och Pandora i den grekiska mytologin.⁴ År 1970 utkom författaren Kate Milletts bok *Sexualteorin*, där hon beskriver hur det patriarkala samhället utövar makt över kvinnors sexualitet. Även i Sverige har regleringen av kvinnlig sexualitet diskuterats i och med de många våldtäktsfall där fokus legat på huruvida kvinnan sa nej tillräckligt tydligt eller vilka kläder hon bar, och inte på gärningsmannens agerande.⁵ Detta antyder att ansvaret för att en kvinna inte ska råka ut för våld i högre grad läggs på henne själv.

Slut-shaming, liksom mobbning, har framställts i flera olika populärkulturella verk – i böcker, i låttexter, på film och tv. I min uppsats vill jag analysera ett sådant verk för att diskutera hur representationer av slut-shaming kan synliggöra problemet med fenomenet och den struktur som tillåter

1 Wilkens, Johanna, *Friendsrapporten 2014*

2 Gong och Hoffman, "Sexting and slut-shaming", *The Georgetown Journal of Gender and the Law*, 582

3 Eftersom begreppet inte har någon motsvarighet på svenska kommer jag använda mig av det engelska.

4 Millett, *Sexualpolitiken*, 58-59

5 Andersson, *Hans (ord) eller hennes?*, 218

att det sker. Genom att använda mig av feministisk sexualteori vill jag understryka hur slut-shaming grundar sig på patriarkala förståelser kring kön och sexualitet, samt att det behövs en omvärdering av dessa för att åstadkomma någon förändring i samhället.

Syfte och frågeställningar

Syftet med min uppsats är att ur ett feministiskt perspektiv synliggöra slut-shaming och analysera hur det representeras i ett specifikt populärkulturellt verk. Genom att applicera feministisk sexualteori på min analys av filmen *Smärtgränsen* (2012) vill jag synliggöra ett fenomen som alltid funnits och som ständigt är aktuellt. Jag vill undersöka om och hur filmen problematiserar slut-shaming samt vilka medel den tar till för att öppna upp till djupgående diskussion av detta.

Min forskningsfråga är:

Hur representeras slut-shaming i filmen Smärtgränsen?

Jag kommer också arbeta med att svara på följande underfrågor:

Hur representeras killarnas respektive tjejernas slut-shaming och hur motsvarar den teorier om en patriarkal maktordning?

Hur utmanar eller bekräftar filmen rådande patriarkala maktordningar i samhället?

Material och urval

Smärtgränsen (originaltitel *Después de Lucía*) är en mexikansk film från år 2012, regisserad av Michel Franco. Huvudrollen spelas av Tessa Ía. Filmen vann priset ”Un certain regard” på filmfestivalen i Cannes och var Mexikos Oscar-bidrag år 2013⁶. Överlag har filmen fått väldigt bra betyg och har ett medeltal på 7,2 av 10 på IMDB.⁷ Filmen är 1 timme och 33 minuter lång.

6 Gentele, ”Plågsam skildring av mobbning”, *Svenska Dagbladet*. Filmen nådde inte ända fram till de slutgiltiga nomineringarna (egen anm.)

7 Internet Movie Data Base, uppgift hämtad 20 april 2015

Inom populärkulturen har slut-shaming problematiserats i hundratals år, allt från i romanen *Den eldröda bokstaven* från år 1850 till moderna filmer såsom amerikanska *Easy A* (2010) och *Silver Linings Playbook* (2012), samt den svenska filmen *Hip Hip Hora* från år 2004. Dessa liknar *Smärtgränsen* på olika sätt. I dem är det också en ung kvinna som blir utsatt efter att på något sätt ha handlat eller utnyttjats sexuellt. Huvudpersonen i *Easy A* har inte ens haft sex, men pratat om det, vilket leder till att ryktesspridningen inleds. I *Silver Linings Playbook* är slut-shamingen i bakgrunden för den huvudsakliga handlingen, men är ändå påtaglig i vissa scener. Bradley Coopers Pat vill i en scen distansera sig från Jennifer Lawrences Tiffany genom att säga att han inte vill förknippas med ”den sortens sexuella beteende” som hon ägnat sig åt. *Hip Hip Hora* handlar om 13-åriga Sofie som mobbas efter att hon utsätts för sexuella trakasserier på en fest.

Den största skillnaden mellan dessa tre filmer och *Smärtgränsen* är att alla de andra slutar lyckligt. I *Silver Linings Playbook* blir den kvinnliga och manliga huvudpersonen förälskade, och i både *Easy A* och *Hip Hip Hora* får den utsatta karaktären upprättelse, i båda filmerna med komisk effekt som inger en god känsla. Jag valde att analysera *Smärtgränsen* eftersom den är aktuell (från 2012), och för att den framställer slut-shaming på ett ocensurerat och grymt sätt, utan ett lyckligt avslut. Trovärdighetskänslan i händelseförloppet, dialogen och karaktärerna, samt att filmen inte slutar lyckligt, bidrar till att det finns mer att diskutera efteråt än om huvudpersonen får upprättelse. Jag finner det lättare att ”gå vidare” från en film som slutar lyckligt, medan en sorglig eller tragisk film stannar kvar och öppnar upp till djupare diskussion. *Smärtgränsen* kan fungera som en utgångspunkt för diskussion kring kön, sexualitet och makt och genom min uppsats hoppas jag kunna synliggöra betydelsen av detta.

Egen positionering

I min uppsats ligger fokus på den slut-shaming som drabbar cis-kvinnor.⁸ Trans-kvinnor och icke-binära transpersoner utsätts också för diskriminering, men det är av en annan form som jag inte kommer att gå in på i min uppsats. Fokus kommer att ligga på skillnaden mellan hur den könade

⁸ *Cis* innebär motsatsen till *trans*; alltså personer som blivit tilldelade könet kvinna vid födseln och som också senare identifierar sig som kvinna.

kvinnokroppen konstrueras gentemot den könade manskroppen, samt hur föreställningar om kvinnokroppen och dess status i samhället bidrar till den mobbning som filmen illustrerar. I min analys definieras kvinnokroppen utifrån rådande hegemoniska förståelser om kön och sexualitet⁹, vilket också är analysens huvudfokus.

Eftersom jag valt att analysera en film och inte en verklig företeelse underlättar det distanseringen från subjektet (filmen), till skillnad från om subjektet utgjorts av en verklig person med verkliga känslor och erfarenheter. Genom att analysera en film kan fokus läggas på själva framställandet av slut-shaming än på de konsekvenser och emotionella följder det har hos personen som utsätts. Dock kommer jag också att gå in på de känslor som kan utläsas hos personerna i filmen, men ur ett perspektiv som är mer tolkande än berättande. Av denna orsak har jag valt att analysera en film som jag finner givande och välgjord, och inte en film som jag förhåller mig kritisk till. I min analys av *Smärtgränsen* är syftet att undersöka och belysa hur slut-shaming kan påverka individen som blir utsatt, och använda filmen som ett slags exempel.

Forskningsfältet

Forskning kring slut-shaming har främst gjorts i USA, där också begreppet uppkommit. En av artiklarna som används i min uppsats är *Sexting and Slut-shaming: Why Prosecution of Teen Self Sexters Harms Women* av Lijia Gong och Alina Hoffman, publicerad i *The Georgetown Journal of Gender and Law*, 2012. Artikeln undersöker konsekvenserna av slut-shaming och hur det kan se ut genom att ge exempel på verkliga händelser. Artikelförfattarna menar att det gör mer skada än nytta att dela ut straff till de tjejer som till exempel skickat egna nakenbilder eller sms med sexuellt innehåll (så kallad "sexting"), eftersom detta antyder att tjejerna gjort något fel.¹⁰ Eftersom slut-shaming har en såpass negativ påverkan på just unga kvinnor föreslår artikelförfattarna att personer med auktoritet inte skulle dela ut straff för sexting. De menar att en omfattande sexualundervisning som kan ge ungdomar förståelse kring sexualitet, egna gränser, preventivmedel och relationer som bygger på respekt, kan

9 Med detta syftar jag på hur samhället delar upp kön enligt två binära (motsatta) kategorier – man och kvinna – och förknippar dessa med könsorgan (penis och vagina). Detta exkluderar transpersoner och interkönade. Dessutom utgår jag ifrån heterosexuella relationer i min uppsats och exkluderar därmed även personer med annan sexuell identitet.

10 Gong och Hoffman, "Sexting and slut-shaming", *The Georgetown Journal of Gender and the Law*, 583

förebygga att unga kvinnor känner press att vara på ett visst sätt. Författarna skriver att det behövs feministiska tillvägagångssätt för att reglera ungdomars användning av teknologi. Istället för att upprätthålla patriarkala normer bör man främja tonåringars sexuella utveckling på ett hälsosamt sätt.¹¹

År 2000 utgavs boken *Slut! Growing Up Female with a Bad Reputation* av författaren Leora Tanenbaum, som redogör för femtio kvinnors upplevelser kring att ha blivit kallade för ”slampor” och hur de efteråt format sina liv. Femton år senare kom uppföljaren *I Am Not a Slut: Slut-Shaming in the Age of the Internet* som undersöker fenomenet slut-shaming i ett digitaliserat samhälle. Tanenbaum låter kvinnorna själva komma till tals och poängterar dubbelmoralen som tjejer ställs inför då de å ena sidan förväntas vara oskuldsfulla och ”rena”, medan de å andra sidan skall finnas tillgängliga för killarnas aktiva sexualitet. Liksom Gong och Hoffman belyser hon vikten av en utvecklad sexualundervisning och nya sätt att se på tjejers och killars sexualitet, utan att vara fördömande.

I boken *Bullying in Popular Culture: Essays on Film, Television and Novels* (2015) har redaktören Abigail G. Scheg samlat texter som diskuterar representationer av mobbning inom olika populärkulturella områden. Flera populära filmer och böcker diskuterar; exempelvis *The Hunger Games*- och *Divergent*-bokserierna, tv-serien *Glee* och filmen *Mean Girls* från 2004. I texterna diskuteras bland annat på vilket sätt framställningen av mobbning förändrats i populärkulturella medium, mobbning mellan tjejer, hur mobbning mot sexuella minoriteter ser ut på film och mobbning inom litteraturen. Författarna motiverar på vilket sätt olika representationer av mobbning kan presentera lärdomar och situationer för ungdomar att relatera till. På senare år har mobbning fått enormt mycket uppmärksamhet, vilket enligt Scheg visar att det behövs mer kritisk analys av hur mobbning uppstår. Syftet med boken är att erbjuda en mängd perspektiv på hur mobbning representeras inom populärkulturen.

Teori

Eftersom min uppsats är genusvetenskaplig och fokus ligger på att analysera representationen av kön

11 Gong och Hoffman, ”Sexting and slut-shaming”, *The Georgetown Journal of Gender and the Law*, 589

och sexualitet har jag valt att använda mig av teorier som också lägger kön, genus och sexualitet i fokus. Främst kommer jag att använda mig av Kate Millets teorier om patriarkatet och bell hooks filmteorier. Trots att Kate Millets bok *Sexualpolitiken* gavs ut år 1970 kan hennes teorier fortfarande användas år 2015. Genom att applicera hennes över fyrtio år gamla teorier på min analys vill jag belysa det faktum att denna slags reglering av kvinnlig sexualitet alltid funnits och fortfarande är aktuell. bell hooks motiverar varför film inte kan ses som en representation av verkligheten, men som en utgångspunkt för diskussion, vilket känns motiverande för en filmanalys. De övriga teorierna som presenteras i detta kapitel kommer också användas i min analys.

Reglering av kvinnors sexualitet

Patriarkatet

Patriarkatet kan förklaras som den samhällsstruktur som gynnar män och missgynnar kvinnor. Ordet patriarkat betyder fadersvälde och kommer från grekiskan.¹² Författaren och radikalfeministen Kate Millett gav år 1970 ut sin bok *Sexualpolitiken* som kritiserar och analyserar patriarkatet och dess uppkomst ur ett feministiskt perspektiv. Som fokus för hennes analys finns exempel från litteraturen, bland annat författarna D. H. Lawrences och Henry Millers verk.

Millett argumenterar för åtta olika skäl till patriarkatets uppkomst. Dessa är bland annat ideologiska, biologiska, sociologiska, psykologiska och klasskäl. Millett skriver att samhället, så som vi känner det, bygger på en patriarkal maktstruktur och föreställningar om att mannen är det dominanta könet och kvinnan det passiva.¹³ Hon menar att sex är en statuskategori som kopplas ihop med politik – sexualpolitiken, där mannens och kvinnans egenskaper ställs mot varandra och skall ses som ”kompletterande”. Denna teori återfinns i många feministiska teoretikers verk där kön och genus skiljs åt. Med kön syftar man på det rent biologiska, medan genus hänvisar till det sociala, inövade beteendet.¹⁴ Millett skriver om könsrollen, som både kräver och lägger grund för individens beteende,

12 SAOB, *Svenska Akademiens Ordbok*, Patriarkat (Tryckår 1952)

13 Millett, *Sexualpolitiken*, 34

14 Vissa genusteoretiker, t.ex. Judith Butler, anser dock att även könet är föränderligt och konstruerat, men detta kommer jag inte att gå ytterligare in på i min uppsats.

handlande och inställning baserat på av dess kön.¹⁵ Dessa roller kan ofta vara svåra att leva upp till, speciellt om en individ själv inte passar in i den förväntade ”mall” som samhället ställer på dess kön.

Genom att dela samhället i två motsatta könsgrupper så skapas också två skilda kulturer, den kvinnliga och den manliga. Det är inte bara samhället som genom exempelvis media ställer krav på individers beteende, utan också föräldrarna och kompisarnas förväntningar spelar in. För barn ser detta olika ut för pojkar, som uppmuntras till mer aggressivt beteende, och flickor, vars aggression oftare vänds inåt, mot sig själva.¹⁶ Det patriarkala våldet bygger enligt Millett ”på en alldeles speciell typ av våld som är sexuell till själva sin karaktär och når sin mest fulländade form i våldtäkten.”¹⁷ Våld och sexualitet, menar Millett, kan starkt kopplas ihop och ligger till grunden för hur samhället ser på dels mäns och dels kvinnors sexualitet. Det är också denna uppdelning som i förlängningen gör kvinnans sexualitet till något ”orent, syndigt och försvagande”¹⁸. På detta sätt förvägras kvinnan sexuell frihet, och denna negativa synpunkt på henne gör också att verkningarna blir negativa, vilket syns i den form av daglig nedvärdering som kvinnor utsätts för och det våld kvinnor utsätts för av män.¹⁹ Endast genom en ny sexuell revolution, menar Millett, kan kvinnor befrias från sin underordnade ställning och patriarkatet avskaffas.²⁰

Slut-shaming

Med slut-shaming avses det skuldbeläggande som tjejer och kvinnor kan utsättas för då deras sexualitet går emot den normativa uppfattningen av hur tjejer/kvinnor skall vara. *Slut* är det engelska slangordet för *slampa* eller *slyna*, vilka hänvisar till en kvinna som anses vara lösaktig eller promiskuös, och som används i ett nedsättande syfte. Slut-shaming som begrepp har vunnit popularitet under de senaste åren, och att även om fenomenet funnits betydligt längre så är begreppet inte lika etablerat. Slut-shaming (att bli stämplad som slampa) kan beskrivas som ett sätt att kritisera eller förolämpa individer för deras uppfattade sexuella tillgänglighet, beteende eller bakgrund för att skapa en känsla av skam hos

15 Millett, *Sexualpolitiken*, 35

16 Millett, *Sexualpolitiken*, 39

17 *Ibid*, 51

18 *Ibid*, 58

19 *Ibid*, 61

20 *Ibid*, 355

individen eller för att nedvärdera dem.²¹ Slut-shaming är den bestraffning som oftast unga tjejer utsätts för då de på något sätt utmanat rådande maktordningar gällande sexualitet och kön. Detta kan se ut på olika sätt; allt från antydanden om tjejs värdighet till grov mobbning²².

Även om slut-shaming också kan rikta sig till killar är det främst tjejer som kommer till skada.²³ Samtidigt är det inte enbart killar som slut-shamear, utan även tjejer kan göra detta mot varandra som ett sätt att distansera sig från tjejer vilka de anser ha en felaktig sexualitet.²⁴ Ofta är slut-shaming en fråga om status. Det finns samtidigt en skillnad mellan slut-shamingen som riktas mot enskilda individer och på den kultur som tillåter, uppmuntrar och (åter)skapar slut-shaming som företeelse. Denna kultur kallas övergripande för *våldtäktskultur*, där rådande patriarkala normer (åter)skapar skillnader mellan kvinnor och män i deras sexuella beteende, agerande och begär. Våldtäktskultur är ett begrepp inom feministisk teori vilket beskrivs som den rådande maktordning som normaliserar sexuellt våld.²⁵ Detta görs genom att allt från reklam, film och humor till rättsliga processer representerar våld som något normalt, så att även våldtäkt ses som något oundvikligt.²⁶ Slut-shaming kan ses som en av de komponenter som både skapar och skapas av våldtäktskulturen. Detta bottnar i en ideologi som övertygar män om att det är okej att våldta vissa kvinnor (”slampor” eller sina egna flickvänner, till exempel), eller att det de gör inte *är* våldtäkt.²⁷

De vanligaste kriterierna som används för att beskriva mobbning är repetition, en obalans gällande makt och avsikt att skada den andre.²⁸ I och med att samhället har digitaliserats så har mobbningen också i stor skala flyttats från skolbyggnaderna till internet – till Facebook, Instagram, Twitter och så vidare. Under de senaste åren har flera fall kommit till allmän kännedom där en tjej mobbats på internet för att hon uttryckt sin sexualitet på ett sätt som inte setts som acceptabelt av personer i hennes närhet. Spridandet av ett foto eller en video på någon annan mot dess vilja kan leda till mycket ångest hos den drabbade. Följderna av slut-shaming är många, problematiska och allvarliga. Det kan leda till

21 Gong och Hoffman, ”Sexting and slut-shaming”, *The Georgetown Journal of Gender and the Law*, 580

22 Gong och Hoffman, ”Sexting and slut-shaming”, *The Georgetown Journal of Gender and the Law*, 580

23 *Ibid*, 580

24 Armstrong m.fl. ”Good Girls: Gender, Social Class and Slut Discourse on Campus”, *Social Psychology Quarterly*, 101

25 Fraser, ”From 'Ladies First' to 'Asking for it'”, *California Law Review*, 143

26 *Ibid*, 143

27 *Ibid*, 201

28 Cuadrado-Cordillo, ”Repetition, Power Imbalance, and Intentionality”, *Journal of Interpersonal Violence*, 1895

betydande känslomässigt lidande som påverkar tjejens förmåga att prestera i skolan, till isolering samt att offret har större sannolikhet att utsättas för sexuella angrepp²⁹. Allvaret i slut-shaming blir speciellt påtagligt i de fall av självmord hos unga kvinnor i USA som direkt kan kopplas till slut-shaming och den mobbning som offret utsattes för.³⁰

Den norske socialpsykologen Berit Ås tog år 1976 fram fem härskartekniker (senare har ytterligare två lagts till) som används för att förlöjliga och nedvärdera någon för att höja sin egen status. I princip kan sådana tekniker användas mot alla undertryckta grupper.³¹ Vissa av teknikerna används dock i högre utsträckning mot kvinnor, så som teknik fem - *Påförande av skuld och skam*. Detta är vad slut-shamingen går ut på. Den utsatta behöver nödvändigtvis inte vara skyldig till något och heller inte ha utfört något särskilt skamligt, men det är detta *påförande* som leder till att den utsatta blir kränkt, sårad och utanför.

Gruppträck

Gruppträck är ett av de starkaste medlen inom mobbningskulturen. Professor i psykologi Christina Salmivalli har undersökt hur åskådarens roll inverkar på mobbningen på skolor, och hur rädslan för att själv bli utsatt gör att man hellre förblir tyst åskådare eller ”medbrottsling” på sidan av.³² På detta sätt är även den passiva åskådaren som kanske inte själv deltar i mobbningen också aktiv, eftersom den heller inte försöker få mobbningen att sluta.

Salmivalli motiverar på vilket sätt individens sociala status inom skolvärlden inverkar på ens agerande i mobbningssituationer. Genom att analysera på vilket sätt och varför åskådare belönar mobbarens agerande genom exempelvis skratt, påhejning eller genom att förhindra den utsatta från att fly platsen, visar Salmivalli att mobbning kan ses som ett gruppfenomen.³³ Hon menar att det ofta är lättare att påverka åskådarens handling än den aktiva och initiativtagande mobbarens. Genom att erbjuda säkra

29 Gong och Hoffman, ”Sexting and slut-shaming”, *The Georgetown Journal of Gender and the Law*, 582

30 *Ibid*, 582

31 von Wachenfeldt, Ireen, *Berit Ås: De 5 härskarteknikerna*

32 Salmivalli, *Roles in Bullying*, 287

33 *Ibid*, 287

strategier för åskådare att stöda den utsatta, vid sidan av att ingripa i den aktiva mobbarens handlande, kan lärare på skolor hjälpa till att förebygga mobbning.³⁴

Filmteori

Filmer kan inte ses som ”enbart filmer” utan förankring i verkligheten, då de representerar, skapar, återskapar och/eller utmanar diskurser i samhället. Författaren bell hooks skriver att trots att åskådaren inte är passiv i sitt filmtittande och kan välja vad den tar till sig så finns det vissa budskap som tas emot av åskådaren rent undermedvetet.³⁵ Men samtidigt är verkligheten i filmen skild från verkligheten vi lever i. hooks menar att en film, trots allt, aldrig kan bli verklig. ”[Movies] give the reimagined, reinvented version of the real”.³⁶ Detta kan tolkas som att hon menar att filmen trots allt använder sig av skådespelare, manusförfattare och regissör som tillsammans skapar en iscensatt, högst fiktiv, verklighet. hooks skriver samtidigt att film kan ge en *delad erfarenhet* (”shared experience”) samt skapa en gemensam startpunkt för olika slags dialog för olika grupper av människor.³⁷ Det är därför som film på ett annat sätt än böcker och fotografier är en mycket stark representation av vad vi upplever som verkligt; vi *känner med* något som känns bekant och som vi kan relatera till, oavsett om det är påhittat eller inte.³⁸

Ibland görs det filmer som utmanar rådande patriarkala föreställningar, t.ex. *Kill Bill* (2003) eller *Thelma och Louise* (1991), i vilka en eller flera kvinnor innehar en stark, aktivt handlande huvudroll. Flera filmer kan dock sägas sakna en feministisk analys, och ses som produkter av ett samhälle där kvinnan är underordnad mannen och där hennes sexualitet inte ägs av henne själv. Ett exempel på dessa filmer är den omtvistade *Fifty Shades of Grey*, som hade premiär på Alla Hjärtans Dag år 2015. Filmen är en filmatisering av E. L. James bästsäljande roman, vilken kritiserats för att romantisera våld i en nära relation.³⁹ De filmer som tidigare nämnts förutom *Smärtgränsen – Easy A*, *Silver Linings Playbook* och *Hip Hip Hora* - är tre filmer som till skillnad från *Fifty Shades of Grey* visar hur en

34 Salmivalli, *Roles in Bullying*, 289

35 hooks, *Reel to Real*, 3

36 *Ibid*, 1

37 *Ibid*, 2

38 *Ibid*, 1

39 Bonomi et. al., ”’Double Crap!’ Abuse and Harmed Identity in *Fifty Shades of Grey*”, *Journal of Women's Health*, 734

representation av ett strukturellt fenomen på film kan *problematisera* den struktur där fenomenet sker. På detta sätt kan film sätta fingret på problem som åskådaren kanske inte tidigare reflekterat över, och belysa vikten av att det behövs populärkulturella representationer som väcker tankar och frågor om samhället. ”Movies do not merely offer us the opportunity to reimagine the culture we most intimately know on the screen, they make culture.”⁴⁰

Metod

Filmanalys

Filmanalys kan göras på flera olika sätt, och kan ses som både en teori och en metod. Filmanalys som metod kan ge ett bra stöd åt mina argument för att film inte är en fristående företeelse utan ofta speglar eller bekräftar vår verklighet; ibland utan att problematisera och ibland genom att problematisera den. Filmteoretikerna Jacques Aumont m.fl. talar om hur film kan ses som en *audiovisuell representation*. Själva *filmbilden* är skuren så att publiken bara ser exakt det som filmskaparen valt att ha med i bilden, men resultatet är så effektivt att vi ofta glömmer bort dels ”plattheten” av bilden och dels att den fortsätter utanför den beskurna del vi ser.⁴¹ På samma sätt kan vi som åskådare glömma bort att filmen inte är verklig, att skådespelarna bara säger inövade repliker och att det som karaktärerna känner inte är ”riktiga” känslor.

Om en film inte kan sägas vara verklighetstrogen då man inte kan tala för vilken verklighet den ställer sig trogen till, så kan man istället tala om en film som *sannolik* (”plausible”), som Aumont m.fl. skriver om. Detta är också lika lätt att ifrågasätta som ifall en film är verklighetstrogen. Med det som är sannolikt syftar man på förhållandet mellan texten och en allmänt vedertagen åsikt, textens relation till andra texter samt ”den inre funktionen” av historien som texten berättar (”the internal functioning of the story being told”).⁴² Med det sistnämnda kan man tolka att Aumont m.fl. syftar på det *tilltänkta* budskapet i filmen, som inte alltid behöver stämma överens med åskådarens uppfattning om filmen. På

40 hooks, *Reel to Real*, 9

41 Aumont m.fl., *Aesthetics of Film*, 13

42 *Ibid*, 114

detta sätt är vissa filmer mer sannolika än andra, baserat på vilken kontext filmen läses i.

Professor i genusvetenskap Nina Lykke skriver att vissa berättelser, till exempel filmer, har ett *fragmentariskt berättarperspektiv*.⁴³ De filmklipp vi ser är tagna ur en sammanhängande kontext som åskådaren inte ser, och kan därför skapa ”tvetydighet och tvivel om berättarens identitet samt om förhållandet mellan personernas universum och berättarramen”.⁴⁴ Därför kan inte film användas som ett exempel på hur verkligheten ser ut, utan som en *representation* av något som vi kan förstå. Alla åskådare har en verklighetsuppfattning som skiljer sig från varandras, så att tala om en enhetlig verklighet blir exkluderande. Däremot kan en grupp människor med olika bakgrund och verklighetsuppfattning diskutera en representerad verklighet på film och hitta gemensamma nämnare och nya sätt att se på sin egen verklighet.

Närläsning

En specifik metod jag kommer att använda mig av är *närläsning*. Detta innebär att jag kommer att se filmen ett flertal gånger och sedan närmare analysera valda scener. Patricia Kain vid Harvards universitet uppdelar närläsning i tre delar.⁴⁵ Även om hon skriver om närläsning av texter så kan hennes uppdelning tillämpas också på närläsning av film. Aumont m.fl. menar att film också kan utgöra en slags text.⁴⁶

I den första delen om närläsning talar Kain om att *läsa med pennan i hand*. I detta steg skriver man upp nyckelord och fraser man reagerar på eller som väcker frågor. I närläsning av en film kan detta tillämpas på att analysera val av musik, ljussättning och specifika uttryck i dialogen eller en eventuell berättarröst. Det är specifikt dessa aspekter med film – bilden och ljudet – som skapar illusionen av verklighet.⁴⁷ Den andra delen Kain talar om är att *leta efter mönster* i texten; repetitioner, motsägelser, likheter. Denna del går ännu mer in på detalj eftersom den i närläsning av en film binder ihop de olika scenerna med varandra och skapar en enhetlig analys. Denna punkt kan ge vissa utmaningar i min

43 Lykke, *Genusforskning*, 180

44 *Ibid*, 180

45 Kain, ”How to do a Close Reading”, *Harvard College Writing Center*

46 Aumont m.fl, *Aesthetics of Film*, 166

47 *Ibid*, 121

analys då jag helt måste förlita mig på översättningen av filmen, då filmens språk (spanska) är ett jag inte behärskar. Om det finns några felaktigheter i översättningen kan det bli svårt för mig att dra vissa slutsatser i det som sker i filmen.

Den sista delen i Kains uppdelning handlar om att *ställa frågor kring dessa mönster*. Fokus ligger på *hur* och *varför* något uttrycks. I en närläsning av en film kan de olika karaktärernas handlingsmönster ifrågasättas. Genom att iaktta hur karaktärerna representeras i filmen går det att dra vissa slutsatser som sedan kan analyseras djupare.

Min närläsning

Eftersom jag ser filmen på internettjänsten Netflix och inte via en DVD är filmen inte färdigt uppdelad i scener, så jag har själv valt att indela filmen i scener för att underlätta närläsningen. Sammanlagt har jag delat in den i 95 scener, och sedan gjort anteckningar till vardera scenen. De flesta av scenerna är korta och där har jag oftast skrivit upp endast vad som sker, medan det i andra scener sker mer och följaktligen är lättare att analysera. Mitt fokus i min närläsning har legat på slut-shamingen i filmen, eftersom det är det huvudsakliga temat för min analys. På grund av detta har jag också valt ut de scener där just slut-shamingen är mest framträdande.

Jag har sett filmen sammanlagt fem gånger, vissa scener fler gånger än så. Första gången såg jag filmen i oktober 2014, och bestämde mig direkt för att skriva uppsats om den. Nästa gång följde jag filmen ”med penna i hand”, (så som Kain beskriver det i kapitlet ovan). Denna närläsning tog några timmar att göra då jag pausade filmen ett flertal gånger för att göra anteckningar. Slutligen har jag sett filmen ett par gånger efteråt, för att ytterligare beskåda filmen i sin helhet och eventuellt få nya tankar till min analys.

Analys

I denna del av uppsatsen analyserar jag *Smärtgränsen*. Jag kommer att ha en feministisk framhållning på min analys, eftersom den görs ur ett perspektiv där kvinnan och behandlingen av henne är i fokus. Patriarkatet och dess mekanismer kommer att vara i fokus för min analys. I filmen finns tydliga patriarkala mönster, som jag kommer att identifiera och sedan analysera med utgångspunkt i Milletts teorier. Jag kommer att beskriva scener och sedan analysera dem med hjälp av teorierna beskrivna i tidigare kapitel.

Smärtgränsen handlar om sjuttonåriga Alejandra som efter mammans plötsliga bortgång flyttar från den mexikanska kusten till Mexiko City med sin pappa. På en fest har hon sex med José, en av killarna i sitt nya kompisgäng. Han filmar akten med hennes vetskap, och filmen sprids senare. Detta leder till att Alejandra mobbas grovt och systematiskt genom resten av filmen, både av tjejerna och killarna i kompisgänget men också av övriga skolkamrater. Samtidigt försöker Alejandra hålla upp en lycklig fasad inför sin pappa, som fortfarande sörjer sin frus död. På en klassresa blir Alejandra inlåst på en toalett, våldtagen och senare grovt förnedrad på stranden. De andra eleverna tvingar ner henne i havet, varpå hon försvinner. Polisen blandas in och Alejandras pappa kontaktas. Tittaren får se hur Alejandra tagit sig i land och åkt buss tillbaka till kusten, där hon bryter sig in i sitt gamla hem. De andra tror att hon drunknat, så även hennes pappa. Förblindad av sorg utövar han sin hämnd genom att kidnappa José, som han anser vara skyldig, binda fast honom och ta ut honom på havet med sin båt, för att sedan släppa ner honom i havet. Filmen slutar med att pappan kör båten tillbaka till kusten.

Originaltiteln (*Después de Lucía*) betyder i svensk översättning *Efter Lucia*. Vi kan anta att Lucia är moderns förnamn, eftersom hennes död i en olycka inleder filmen och de händelser som äger rum efter det, även om vi inte får se själva olyckan och kan förmoda att det gått ett litet tag sedan den ägde rum. Mammans död är ständigt närvarande i filmen; en person på socialbyrån undrar om Alejandra går i terapi och pappan bryter ihop ett par gånger. Det kan även utläsas i alla de gånger Alejandra låtsas som att allt är okej för att bespara pappan från ytterligare problem. Den svenska titeln syftar mer till den osynliga gräns som Alejandra ständigt kommer närmare; gränsen för hur mycket smärta (både fysisk

och psykisk) en människa kan tåla.

Här följer en lite längre beskrivning av huvudkaraktären Alejandra, och kortare beskrivning av de övriga karaktärerna för att underlätta läsning av analysen. Min analys av karaktärerna hänger ihop med min närläsning och de tolkningar jag gjort efter att ha sett filmen ett flertal gånger.

Alejandra: Alejandras största egenskap är hennes ansvarstagande och hennes vilja att hennes pappa ska må bra är tydlig. Hon uttrycker sällan känslor på ett utåtagerande eller aggressivt sätt, men hon är inte rädd för att säga ifrån även om hon befinner sig i underläge. I en scen slår hon till Camila (med konsekvenser) och i en annan scen har hon sönder Manuels telefon. Detta leder till ett samtal med hennes pappa och skolans rektor, där Alejandra tar på sig hela skulden. Innan mobbningen börjar är Alejandra självsäker och blir snabbt en del i det populära gänget. Hon är ansvarstagande och mogen för sin ålder; hon är mån om sin pappa och ser bland annat till att han har sin tandborste när de flyttar, men hon vågar också ifrågasätta honom när han säger upp sig från sitt nya jobb. Hon har en förmåga att vara sig själv och behålla sina egna principer samtidigt som hon vill passa in i sitt nya kompisgäng, vilket synliggörs till exempel då hon tackar nej till marijuana trots påtryckning av de andra. Saknaden och sorgen efter mammans död bär hon inom sig och visar den inte utåt; bara den som ser filmen får se detta. I en kort scen syns hon gråta ensam inne på toaletten under Josés fest och i en annan scen bär hon sin mammas klänning, vilket pappan också påpekar.

Roberto: Alejandras pappa. Han är omhändertagande och bryr sig om Alejandra. De har ett varmt och kärleksfullt förhållande. Han sörjer ännu sin frus död och kämpar med att klara vardagen med jobbet som kock.

José: Killen Alejandra har sex med på festen. En av de coolare i gänget, tillsammans med Manuel. José försöker efteråt prata med Alejandra och säger flera gånger att det inte var han som skickade videon. Inte lika aktiv i mobbningen som de andra, men protesterar inte heller mot den.

Camila: En av de populära tjejerna i gänget. Hon är social och har hög status, vilket illustreras bland annat genom hur aktiv hon är i mobbningen av Alejandra. Hon är kär i José, vilket gör att hon blir svartsjuk på Alejandra som har sex med honom, vilket också bidrar till hennes mobbning av Alejandra.

Irene: Camilas bästa kompis. Är inte lika öppen som Camila, men är hur som helst på ganska samma

nivå rent statusmässigt. Hon deltar också i mobbningen av Alejandra, både aktivt och på sidan av.

Manuel: Den populäraste killen i gänget. Han är högljudd och ”skojar” en hel del. Hånar Javier (en annan av killarna i gänget) för sin kroppsform och kallar honom ”Fetto” (Fatty i engelsk översättning). Manuel är mycket aktiv i mobbningen av Alejandra och kränker henne på flera olika sätt, ofta med sexuella förtecken.

Javier: Det svarta fåret i gänget som blir hånad för sin större kroppsform. Mer tystlåten än de andra och sitter mest vid sidan av. Han är inte med på festen där videon av Alejandra och José spelas in. Javier känner sig säkrare på sin ställning i gänget när Alejandra mobbas, så han deltar också i den. Avundsjuk på de andras parförhållanden våldtar han Alejandra på en fest. Känner senare ångest och är den enda som mot slutet medger att de andra tvingat Alejandra ner i havet.

Kameran befinner sig ofta på avstånd från skådespelarna och är ofta stilla, positionerad rakt framför scenen som utspelas. Den byter sällan fokus och de flesta scener är filmade i en enda tagning. Aumont m.fl. skriver hur film är uppbyggd för att tilltala människors medvetande genom att härma medvetandets egen konstruktion. ”A film does not exist on film stock or on the screen, but only within the mind”.⁴⁸ Genom att filma scenerna i en tagning rakt framifrån ökas känslan av verklighet och det blir nästan som om åskådaren själv är med i scenerna; ibland sitter den på baksätet i en bil, ibland på en säng i ett hotellrum. Då och då filmas en karaktär lite närmare, främst Alejandra och Roberto, medan något annat sker bakom eller vid sidan av dem. Kameran följer då karaktärens varje ansiktsuttryck, och åskådaren kan läsa olika känslor hos dem, utan att de behöver säga någonting. Jag kommer att återkomma till dessa olika sätt att filma i närmare beskrivning av scenerna.

Slut-shaming: Patriarkatet och sexualitet

Tjejers och killars mobbning skiljer sig ofta på olika sätt, vilket också representeras i filmen. Jag har valt att dela upp tjejernas och killarnas mobbning i två skilda kapitel, då det går att utläsa olika slags härskartekniker och mönster i hur de olika karaktärerna mobbar. I ett par scener är alla med på mobbningen tillsammans, vilket också analyseras i ett skilt kapitel. Hur kön och patriarkala maktordningar präglar denna form av mobbning är i fokus för denna del av analysen.

48 Aumont m.fl., *Aesthetics of Film*, 184

Killarnas mobbning

Efter att videon på Alejandra sprids dröjer det inte länge innan mobbningen är igång. I scen 38 (enligt min egen uppdelning av filmen) får Alejandra videon skickad till sig via internet, varpå hon ser på den på sin dator. I nästa scen äter hon frukost med sin pappa och får ett sms av Manuel där det står ”Hej HORA” (”Hola PUTA”), sista ordet i versaler. Det tar alltså inte lång tid för Manuel att döma ut Alejandra för sitt medverkande i videon och uttrycka vad han anser om henne. Alejandra är märkbart berörd av smset, men visar det inte inför sin pappa. I nästa scen får Alejandra besök av José som nekar till att ha skickat videon. Han säger att han glömde sin telefon inne på toaletten. Alejandra är besviken och irriterad och vill först inte öppna dörren. José säger att hon inte kan stanna hemma från skolan på grund av det här. Han påpekar att han ju också är med i videon, sen är scenen slut.

José förstår inte den utsatthet som Alejandra är i, inte ens då hon mobbas medan hans ställning i kompisgänget inte förändras alls. Dels känner kompisgänget redan honom och hans status i gänget är i princip samma som Manuels, men den främsta orsaken till att han inte mobbas kunde förklaras med att han som man innehar mer sexuell makt enligt patriarkatets premisser. Millett skriver om hur sexualiteten sammankopplas med kvinnan och ”betraktas som oren, syndig och försvagande, [medan] mannens identitet bevaras som mänsklig snarare än sexuell.”⁴⁹ Tack vare denna uppdelning i aktiv och passiv sexualitet kan en kille slippa mobbning efter att ha haft sex med en tjej. En sexuellt aktiv kille utmanar inte de villkor som patriarkatet ställer på hans kön, medan en sexuellt aktiv kvinna gör det, skriver Gong och Hoffman.⁵⁰ Det finns därmed en annan sorts acceptans gentemot den manliga sexualiteten än den kvinnliga, vilket också illustreras i denna scen i filmen.

Scen 43 utspelar sig inne på skoltoaletterna. Tittaren kan se Manuel och Javier kolla under alla båsen och kan ana att de letar efter Alejandra. Manuel tar fram sin telefon och både han och Javier knäpper upp sina byxor. De öppnar dörren till båset Alejandra är i och Manuel tränger sig in. ”Du var så lätt i den andra videon” säger han, och vi hör Alejandra protestera ilsket. Hon kämpar emot medan Manuel och Javier skrattar. Till slut sliter hon Manuels telefon från hans hand, och stormar ut från badrummet.

49 Millett, *Sexualpolitiken*, 58

50 Gong och Hoffman, ”Sexting and slut-shaming”, *The Georgetown Journal of Gender and the Law*, 581

Manuel och Javier drar snabbt upp sina byxor och följer efter. I nästa scen går Alejandra ilsket över skolgården, vänder sig sedan om och kastar Manuels telefon på marken framför honom, varpå den går sönder. Scenen slutar med att killarna plockar upp telefondelarna. Javier säger ”hon är galen”, och de skrattar. Senare, i ett samtal med rektorn och Roberto, lägger Alejandra skulden på sig själv för händelsen.

I den här scenen är objektifieringen av Alejandra tydligt representerad. Killarna ser sig ha rätt till hennes privata utrymme enbart för att hon en gång visat intresse för en annan kille. Gong och Hoffman skriver att en tjej som blir slut-shamead har större risk att råka ut för sexuella övergrepp. På detta sätt kan slut-shaming ses som en form av sexuella trakasserier, skriver de.⁵¹ Att kvinnan förvägras sexuell frihet beror, enligt Millett, bland annat på en stark dubbelmoral, där hon å ena sidan förväntas vara passiv i sin sexualitet och å andra sidan vara ständigt tillgänglig för mannen när helst han vill ha henne; ”när hon får status som lösöre och förvägras alla mänskliga rättigheter.”⁵² Den enda som drar nytta av denna dubbelmoral är mannen, medan kvinnan görs till sexualobjekt snarare än människa, skriver Millett.⁵³ Manuel och Javier ser Alejandras medverkande i videon som ett uttryck för en sexualitet som är tillgänglig *för mannen*; alltså för dem, och ser inget problem i att antasta henne. Då hon säger ifrån blir hon i deras ögon sedd som aggressiv och ”galen”, trots att hennes ilska bara är ett gensvar på deras aggressiva behandling av henne. Eftersom Alejandra inte vill att hennes pappa skall veta om videon lägger hon skulden på sig själv och håller med om hur Manuel beskriver händelseförloppet. Manuel och Javier drar således nytta av situationen på alla sätt, medan Alejandra blir dubbelt bestraffad.

I scen 66 har mobbningen eskalerat till klar utfrysning. Denna scen utspelar sig närmare slutet av filmen, då hela klassen åker på resa tillsammans. Eleverna har inte speciellt mycket övervakning utan ordnar fest på hotellet. De har stängt in Alejandra på toaletten som de blockerar med en tung byrå. Att alla i klassen är med på detta visas genom att då någon behöver gå på toaletten skjuter den först byrån åt sidan för att öppna dörren, och när den kommer ut skjuts byrån framför dörren igen. På detta sätt är utfrysningen av Alejandra total, och alla i klassen är överens om att hon är den ”icke önskvärda” personen som behöver skiljas åt från resten av gruppen. Mobbning av sexuell karaktär kan fungera som

51 Gong och Hoffman, ”Sexting and slut-shaming”, *The Georgetown Journal of Gender and the Law*, 582

52 Millett, *Sexualpolitiken*, 61

53 *Ibid*, 61

ett sätt att distansera sig från den stigmatiserade personen, med andra ord personen med lägre status.⁵⁴ I filmen tydliggörs också denna distansering genom att bokstavligen skilja åt Alejandra från de andra i klassen med en stängd och dessutom blockerad dörr. Detta kan tolkas som att regissören vill visa på skillnaden mellan mobbarna och Alejandra, och samtidigt illustrera det avståndstagande som karaktärerna i filmen tar från henne.

Kameran filmar då Camila och José börjar kyssas i en säng, medan Manuel och Irene kysser varandra i en annan. Javier sitter ensam på ena sängkanten och dricker ur sitt glas medan han sneglar mot paren då och då. Till slut reser han sig, tittar snabbt omkring och går sedan in på toaletten. Kameran följer efter, och nästa scen (scen 67) är filmad inne på toaletten. Kameran filmar på golvnivå och tittaren ser Javiers vader då han skjuter upp dörren till duschkabinetten där Alejandra ligger och sover. Javier ställer sig på knä, drar ner sina byxor och lägger sig över Alejandra, som protesterar genom att slå mot honom, men han håller fast hennes händer, och scenen bryts. Följande scen (68) utspelar sig i hotellrummet igen, där festen fortsätter och Javier kommer ut från toaletten. Han går fram till Manuel och de syns samtala glatt och uppsluppet, men inget hörs.

Som tittare blir det upp till oss att både tolka vad som hänt, liksom i andra scener i filmen, och att tolka vad som sägs mellan Manuel och Javier. Genom att mycket antyds men inte visas är möjligheterna för vad som skett är mycket större, vilket gör att bara tittarens fantasi sätter gränser för vad det är som skett. Det syns på Javiers ansiktsuttryck att han ivrig när han talar med Manuel, och att också Manuel tycker att det är något bra som Javier berättar. Han klappar Javier på axeln som att säga "bra jobbat!". Man kan härmed dra slutsatsen att Javier på något sätt utnyttjat Alejandra sexuellt. Killarnas beteende visar tydligt att de inte längre betraktar Alejandra som en person alls, utan som en kropp som kan användas för deras eget nöjes skull. Millett beskriver våldtäkten som den mest fulländade formen av patriarkalt våld. "Just i våldtäkten når sådana känslor som aggression, hat, förakt, och driften att bryta ner eller våldföra sig på en annan individs personlighet den perfekta sexualpolitiska formen."⁵⁵ Varken Javier eller Manuel bryr sig längre om Alejandra som individ, och deras förakt mot henne som en sexuellt aktiv tjej gör att de känner sig till och med berättigade att våldföra sig på henne. Eftersom hon

54 Armstrong, , "Good Girls: Gender, Social Class and Slut Discourse on Campus", *Social Psychology Quarterly*, 101

55 Millett, *Sexualpolitiken*, 51

en gång varit sexuellt aktiv resonerar de att hon ”ber om det” och fortsättningsvis vill vara sexuellt aktiv, trots att hon säger ifrån. Våldtäkt kan, som Courtney Fraser skriver, ses som ett direkt uttryck för kvinnohat, och i detta fall specifikt gentemot sexuellt aktiva kvinnor.⁵⁶

När någon, särskilt en kvinna, bryter mot normen ställs könsrollerna på sin ända och personer som vanligtvis tjänar på patriarkatets villkor får sin status hotad, skriver Millett.⁵⁷ Manuel, som den populära killen i filmen, höjer sitt eget självförtroende genom att trycka ner andra, något som är vanligt bland mobbare. Forskning har visat att mobbare ofta ses som tuffa (”cool”) och att de som fortsätter mobba under hela skolåret blir sedda som ännu tuffare över tid.⁵⁸ I filmen är det först Javier som utsätts, sedan Alejandra - fast mobbningen mot henne är av en betydligt grövre grad än den som Javier utsätts för. Javier å sin sida ser Alejandra som sin ersättare och genom att vara med på mobbningen av henne tar han själv sig uppåt i rang. Ibland, speciellt i skolvärlden, ses killars mobbning av tjejer som ett uttryck för att han tycker om henne och på så sätt vill visa sitt intresse. Gong och Hoffman skriver att om en kille antastar en tjej eller sprider nakenbilder på henne kan tjejen som anmäler honom till en lärare ibland få höra att hon inte skall ta det så allvarligt, eller med engelskans uttryck ”boys will be boys” (pojkar är alltid pojkar), som slätar över allvaret i dylika situationer⁵⁹. Millett skriver också att pojkar får sitt aggressiva beteendemönster förstärkt av omvärldens uppmuntran, genom exempelvis uttryck som ”det är kuk i killen”.⁶⁰ Aggression ses med andra ord som en allmänt accepterad manligt egenskap som sällan ifrågasätts, och i filmen representeras detta genom Manuels och Javiers handlande.

Tjejernas mobbning

I scen 50 förbereder sig Alejandra, Camila och Irene för att gå på fest. Detta är efter att videon spritt sig och den verbala mobbningen precis har börjat, men Alejandra är ännu kompis med tjejerna i gänget. De två andra tjejerna har gett henne en mycket genomskinlig klänning och väldigt höga klackar, som hon

56 Fraser, ”From 'Ladies First' to 'Asking for it'”, *California Law Review*, 143

57 Millett, *Sexualpolitiken*, 64

58 Salmivalli, ”Participant Roles in Bullying”, *Theory Into Practice*, 287

59 Gong och Hoffman, ”Sexting and slut-shaming”, *The Georgetown Journal of Gender and the Law*, 582

60 Millett, *Sexualpolitiken*, 39

något motvilligt klätt sig i. Alejandra påpekar flera gånger att klänningen känns för genomskinlig, men de andra säger att den ser bra ut, trots att hennes underkläder syns igenom tyget. Hon har ingen aning om tjejernas agenda, men när de börjar agera aggressivt genom att först smeta läppstift i hennes ansikte och sedan rufsa till hennes hår så blir deras intention tydlig; de vill ”klä upp henne” som den ”slampa” de ser henne som, vilket är ett sätt att mobba och nedvärdera henne. Camila säger ”du klär som hora” medan Irene fotograferar Alejandra med sin mobiltelefon. Alejandra vill gå därifrån, men de andra stoppar henne. Camila slår henne i ansiktet och frågar ut henne om hennes relation till José. Till slut tvingar Camila och Irene tillsammans ner Alejandra på golvet, varpå Camila klipper av hennes hår. Hela scenen är filmad i en tagning från sidan, förutom när Alejandras hår klipps av som filmas lite närmare.

Genom att klä Alejandra i dessa utmanande kläder (som tjejerna förknippar med en ”slampa”) så *förkroppsligar* de Alejandra som den ”slampa” de ser henne som. Både tjejerna och killarna kallar Alejandra för ”hora”, jämförbart med ordet ”slampa” men också med en annan innebörd, alltså ett nedsättande ord för en sexarbetande kvinna. Inom slut-shamingkulturen blir en sexuellt aktivt tjej ofta jämförd med kvinnor som säljer sex, som också ses som ”sämre” kvinnor enligt patriarkatet.⁶¹ I diskursen kring sexköp är det oftare de kvinnor som säljer sex som stämplas som något lägre stående i samhället än de män som köper sex, trots att det är sexköparna som upprätthåller strukturen som gör kvinnor till köpvaror. ”Reducerade till kropp och sexualitet fräntas kvinnorna sin individualitet, sitt eget begär och sina möjligheter att agera som fullvärdiga medborgare.”⁶²

Patriarkatet som system gynnar inte enbart män. Även kvinnor kan dra nytta av den hierarki som patriarkatet bygger på. Vissa kvinnor kan till och med tyckas ha högre status än vissa män, genom ekonomiska, sociala och utbildningsmässiga omständigheter, skriver Millett.⁶³ Detta, fortsätter Millett, är dock skenbart – männen har ändå alltid sin ”mandom” att falla tillbaka på. Om deras ”yttersta fåfänga såras, kan han eventuellt överväga att gripa tag till andra och våldsammare medel”⁶⁴ - vilket också representeras i filmen genom hur killarna brukar våld mot Alejandra. Kvinnor med högre status –

61 Eduards, *Kroppspolitik*, 135

62 *Ibid*, 138

63 Millett, *Sexualpolitiken*, 43

64 *Ibid*, 43

både ur ekonomiskt, kulturellt och socialt perspektiv – har det med andra ord lättare i ett patriarkat än kvinnor med mindre ekonomiskt, kulturellt eller socialt kapital.

Tjejernas mobbning av Alejandra handlar delvis om bekräftelse; både en slags personlig bekräftelse att de inte är som Alejandra, och en bekräftelse kopplad till hur de värderas i killarnas ögon. Här är det främst killarnas syn på dem som ”mer värdiga” tjejer än Alejandra som ligger i fokus. Camila är svartsjuk på Alejandra, vilket vi kan förstå genom att hon frågar både José och Alejandra om deras förhållande och genom hur kameran några gånger filmar närmare in på henne när hon sneglar åt José eller Alejandras håll: ett sätt att tydliggöra hennes misstankar. I ett patriarkalt samhälle ses kvinnors tillfälliga sexuella förbindelser som lösaktiga medan mäns ses som normala, till och med önskvärda, skriver Armstrong m.fl.⁶⁵ Även om män kan ha sexuella förbindelser utan känslor och till och med förutsätts ha det, så är kvinnors sexualitet begränsad till då kvinnan är i ett kärleksfullt förhållande.⁶⁶ Alejandra har inga känslor för José, vilket gör att deras engångsligg ses som något normalt och önskvärt från Joséns sida, men onormalt, provocerande och icke-önskvärt från Alejandras. Camila, som har känslor för José, är ur en patriarkal samhällssyn den mer värdiga sortens tjej.

Armstrong m.fl. definierar status som den relativa positioneringen av individer i en hierarki, och att den baseras på anseende och respekt.⁶⁷ Enligt skolvärldens hierarki är Camila högt rankad. Hon passar in i normen för en attraktiv tjej, hon är medlem i ett av skolans populärare gäng och har dessutom något slags relation med en av de populärare killarna i gruppen. När Alejandra fångar Joséns intresse ser Camila det som ett hot mot hennes status. I patriarkatet är det främst män, men också kvinnor, som belönar vissa sorters femininitet och dömer ut en annan, ”sämre” sort.⁶⁸ Camila är rädd för att Alejandra skall ”ta hennes plats” i gruppen. På så sätt kan hon, efter att videon spridits, dra nytta av den patriarkala strukturen som dömer ut sexuellt aktiva kvinnor som ”sämre” och delta i slut-shamingen av Alejandra. Genom detta gör hon en tydlig gränsdragning mellan sin egen femininitet och Alejandras, vars femininitet inte passar in i den patriarkala samhällsordningen.

65 Armstrong m.fl., ”Good Girls: Gender, Social Class and Slut Discourse on Campus”, *Social Psychology Quarterly*, 101

66 *Ibid*, 101

67 *Ibid*, 101

68 *Ibid*, 103

Enligt Armstrong m.fl. är klasskillnader ofta en bakomliggande orsak till kvinnors slut-shaming mot andra kvinnor. Detta kan handla om att kvinnor från högre klass ser kvinnor från längre klass som "trashy" (skräp), medan deras egen sexualitet är "classy" (med stil).⁶⁹ Det kan också handla om att kvinnor från lägre klass känner avsmak mot klasssystemet och förlöjligar kvinnor av högre klass för deras välstånd, exklusivitet och sexualitet.⁷⁰ På samma sätt fungerar skolans hierarki i *Smärtgränsen*. Tröskeln för att passa in är högre för Alejandra som är den nya tjejen från kusten, medan alla redan känner Camila. Därför går det väldigt snabbt och lätt att utesluta Alejandra ur gruppen och inleda mobbningen av henne.

Gemensam mobbning

I scen 59 fyller Alejandra år. När klockan ringer gör hon sig redo för att stiga upp och gå, men de andra i klassen omringar henne och tvingar ner henne på sin plats igen. De sjunger den mexikanska födelsedagslåten *Las Mañanitas* och sätter fram en tårta på hennes plats. Javier håller ett hårt tag om Alejandras nacke medan Camila upprepade gånger säger åt henne att äta. Alejandra tar först en bit, men spottar snabbt ut det, synbart äcklad. De andra ropar och säger åt henne att äta, men hon skakar på huvudet och kniper ihop läpparna. Camila smetar till slut tårta i hennes ansikte. Scenen slutar med att Alejandra kräks våldsamt och de övriga i klassen lämnar snabbt rummet. Hela scenen är filmad med Alejandra i centrum, vilket gör att tittaren är positionerad på samma sätt som resten av klassen – den kan se förnedringen som pågår, men kan inte göra någonting för att stoppa den. Salmivalli skriver att åskådare till mobbning också ibland resonerar att ifall de inte själv deltar i mobbningen utan bara ser på, så är de inte en del av problemet.⁷¹ Detta kameragrepp kan tolkas som regissören Francos önskan att åstadkomma denna känsla hos tittaren. Även om tittaren vet att det som händer i filmen är fiktivt, så kan den känna ilska eller frustration över att ingen av de andra karaktärerna försöker stoppa det som sker.

Tittaren kan bara i sin egen fantasi föreställa sig vad tårtan består av. Kan det vara raklödder, tandkräm, eller något betydligt värre? Reaktionerna hos de andra i klassen visar tydligt att det är något äckligt i

⁶⁹ *Ibid*, 101

⁷⁰ Armstrong m.fl., "Good Girls: Gender, Social Class and Slut Discourse on Campus", *Social Psychology Quarterly*, 101

⁷¹ Salmivalli, "Participant Roles in Bullying", *Theory Into Practice*, 289

tårtan, liksom Alejandras minspel samt att hon till slut börjar kräkas. Smutsighet och äckel är två egenskaper som ofta projiceras på en person som slut-shameas.⁷² ”Föreställningen om att kvinnans sexuella funktioner skulle vara orena lever envist kvar och är spridd över hela världen.”⁷³ Engelskans ord ”dirty” och ”nasty” är ord som ofta används på en kvinna som anses vara promiskuös i sitt beteende eller med sin klädsel. De andra i klassen ser Alejandra som ett uttryck för en smutsig form av femininitet. Det spelar ingen roll att hon bara hade sex med en person; att hon aktivt engagerade sig i en sexuell handling var nog för att hon skulle ses som onormal och felaktig. Genom att tvinga i henne en äcklig tårta och smutsa ner henne ytterligare får mobbarna mer vatten på sin kvarn. Gong och Hoffman skriver om ett fall där tjejen som slut-shameades sågs som en bärare av en smittsam sjukdom, varpå de andra tjejerna i klassen undvek henne medan killarna aktivt trakasserade henne.⁷⁴ Detta mönster representeras också i *Smärtgränsen*. De andra i klassen uppfattar Alejandra som äcklig, och genom att tvinga i henne en äcklig tårta *blir* hon i deras ögon det också rent fysiskt.

Videon som sprids är också väsentlig, till viss del. Både killarna och tjejerna tycker att Alejandra har ett större ansvar för sitt medverkande i den än José. Camila påpekar att Alejandra visste att han filmade. ”Varför skulle han filma om han inte ville skicka den till folk?” frågar hon, och Alejandra svarar att hon inte vet. Då hela klassen i detalj kan se hur Alejandras sexualitet ser ut blir den ännu mer påtaglig än om José bara berättat om hur de hade sex. Men som tittare kan vi samtidigt ändå ana att videon bara är en spik i kistan och att Alejandra ändå hade blivit utsatt; jämför med filmen *Easy A* där huvudpersonen enbart *pratade om* att ha sex och ändå blev utsatt för slut-shaming. Då Manuel säger ”du var lätt i den andra videon” när han försöker våldföra sig på Alejandra på toaletten han hade lika gärna kunnat säga ”du var så lätt på festen” eller ”du var så lätt med José”. På så sätt spelar videon ingen större roll i sammanhanget, men genom att filminspelning som visuellt verktyg tydligt kan visa en kvinna som sexuellt aktiv blir bilden av henne som ett hot mot den patriarkala ordningen också allt mer tydlig. För att kort hänvisa till verkliga händelser kan exempelvis spridningen av Kim Kardashians ”sexvideo”⁷⁵, samt Jennifer Lawrences och Kate Uptons nakenbilder⁷⁶ lyftas upp. I alla dessa fall utsattes kvinnan för

72 Gong och Hoffman, ”Sexting and slut-shaming”, *The Georgetown Journal of Gender and the Law*, 580

73 Millett, *Sexualpolitiken*, 53

74 Gong och Hoffman, ”Sexting and slut-shaming”, *The Georgetown Journal of Gender and the Law*, 582

75 NinjaCate, ”In defense of Kim Kardashian (and her Vogue cover)”, *The Powder Room: Jezebel*

76 Williams, ”Nude photo leaks are the new slut-shaming”, *Huffington Post*

betydligt fler kränkningar än mannen i videon eller personerna som spridit bilderna.

I den sista scenen som jag kommer att analysera (scen 69) befinner sig eleverna på stranden utanför hotellet på kvällen. De har tagit med sig Alejandra ut och hon ligger ner på marken i en ihopkrupen ställning. Någon häller alkohol på henne, men hon reagerar knappt. Manuel kissar på henne, varpå någon säger att hon kommer stinka och att lärarna ”kommer att döda dem”. Camila säger åt Alejandra att ta sig ner till vattnet. Då påpekar José att lärarna också kommer att bli misstänksamma om Alejandra är blöt medan ingen annan är det, så de andra bestämmer sig också för att bada. Det är mycket mörkt, och medan de andra ropar och skrattar kan tittaren se Alejandra simma längre ut. Snart är hon försvunnen ur bild. Lite senare märker de andra att hon är borta, och ropar efter henne. Scenen bryts, och i nästa klipp står alla på stranden och torkar sig vid elden. Alla är lågmälda och allvarliga.

För Alejandras del kan det knappast bli värre, och när de andra tvingar ner henne i havet tar hon det som sin sista utväg. Hon vet förmodligen att risken finns att hon drunknar, men även döden känns som en bättre utväg än att bli kvar på stranden. Som tidigare nämnt är det många unga personer som utsätts för grov mobbning som väljer att begå självmord, inte minst i fall av slut-shaming.⁷⁷ Tittaren får i nästa scen se att Alejandra överlevt och tagit sig till en annan strand, men alla i filmen tror att hon har drunknat. Här vill jag dra en kort parallell till den första scenen i filmen, som utspelar sig på bilreparationstället. En bilreparatör berättar för Roberto vad som gjorts med bilen som Alejandra och mamman befann sig i när olyckan skedde. Det yttre (bilen) har återställts, men det inre (Roberto och Alejandra) kommer aldrig vara detsamma igen. Samma koppling kan göras här i slutet. Alejandra har lyckats fly från sina plågoandar och slipper förnedringen och de fysiska övergreppen, men hon kommer aldrig att vara samma person som i början av filmen igen.

Grader av förnedring

Mobbningen som Alejandra utsätts för kan delas in i fem stadier av förnedring. Dessa är:

1. Skicka kränkande sms och lappar (första formen av förnedring)

77 Gong och Hoffman, ”Sexting and slut-shaming”, *The Georgetown Journal of Gender and the Law*, 582

2. Klippa av håret (då tjejerna klipper av Alejandras hår mot hennes vilja)
3. Tårtan (klasskamraterna tvingar i henne en vidrig tårta)
4. Hotellrummet (klasskamraterna låser in henne på toaletten, Javier våldtar henne)
5. Stranden (klasskamraterna häller sprit över henne och Manuel urinerar på henne)

Förnedring är en form av härskarteknik som faller under tre av de punkter som Berit Ås räknar upp.⁷⁸ Dels är detta en form av *förlöjligande*, där målet är att den utsatta skall skämmas och att förövarna kan skratta åt den. När en grupp av människor tillsammans förlöjligar någon annan kan man se det som att de på så sätt ökar sin känsla av gemenskap inom gruppen, där den utsatta blir den som skiljer gruppen åt från den ”felaktiga” individen. Skratt och påhejning som reaktion från åskådare är önskvärt, och får mobbaren att fortsätta sin mobbning, som på så sätt blir en slags underhållning.⁷⁹ För Alejandras del börjar förnedringsprocessen med att hon får ta emot kränkande sms och lappar. Som åskådare får vi se enbart det första sms:et, men vi kan ana oss till att det som står i de senare smsen och i lapparna som skickas under lektionstid också har kränkande innehåll.

Förnedring är dessutom ett sätt att *objektifiera* någon och att inte längre se personen som en individ med egna giltiga känslor. Alejandra är inte längre en person utan ett objekt utan egen vilja eller förmåga att säga ifrån. Tjejerna klipper av hennes hår (som ett barn kan tänkas göra på en docka det inte längre tycker om), de andra eleverna tvingar i henne tårta som de aldrig själva skulle äta då den innehåller något motbjudande, och i scenen på stranden förkroppsligas hon än en gång som ”smutsig” då Manuel kissar på henne. Slutligen är förlöjligande ett sätt att *våldföra sig på någon* eller att hota att bruka våld. Javiers våldtäkt (som inte visas i filmen, men starkt insinueras) är både en form av objektifiering då han inte bryr sig om att Alejandra inte samtycker, samt den grävsta formen av sexuellt våld som främst begås av män mot kvinnor.

Eftersom Alejandras mobbning grundar sig på slut-shaming, som i sin tur har sin grund i en patriarkal samhällsordning, så läggs det ytterligare en nivå på mobbningen av henne. Med detta menar jag att den som slut-shameas ses som ett hot mot den sociala ordningen där män är aktiva i sin sexualitet, medan

78 von Wachenfeldt, Ireen, *Berit Ås: De 5 härskarteknikerna*

79 Salmivalli, ”Participant Roles in Bullying”, *Theory Into Practice*, 287

kvinnan förväntas vara passiv och ”tjänstgöra som sexualobjekt”, som Millett skriver.⁸⁰ Detta skapar en slags dubbelmoral: å ena sidan skall kvinnan vara tillgänglig för mannen när helst han vill ha henne, men å andra sidan, om hon själv tar initiativ till sex eller på något sätt är sexuell, så är det också fel. Millett fortsätter med att skriva att eftersom kvinnans underordnade status går ut på att hon är fysiskt svag och intellektuellt underlägsen gör det att varje bevis på fysiskt mod ses som något oanständigt, på samma sätt som en kvinna som uppvisar intelligens ses som olämplig.⁸¹ Slut-shaming är då ett ypperligt medel att ta till för att förstärka bilden av kvinnan som en lägre stående individ, utan någon egen makt i samhället – inte ens över sin egen sexualitet.

Slut-shaming och den utsatta

Mitt val att använda ordet ”utsatt” istället för ”offer” är medvetet. Att använda ord som ”mobbningsoffer” gör att fokus läggs främst på den utsatta, inte på förövaren. Detta syns även i statistiken som visar att det oftast är den utsatta, alltså ”mobbningsoffret”, som får byta skola eller arbetsplats, framför den som utför mobbningen.⁸² Ansvar för att mobbningen upphör läggs alltså i högre grad på den som utsätts. I *Smärtgränsen* är Alejandra till en början inte underlägsen utan säger ifrån, både med ord och genom sitt kroppsspråk, ett flertal gånger. Det är på grund av att hon ensam blir utsatt av först tre, sedan ännu fler personer, som gör att hon till slut inte orkar protestera längre. Salmivalli skriver att det är vanligt att mobbare väljer att mobba någon som är i en lägre maktposition, eftersom det då är lättare att också fortsätta mobbning då ingen sannolikt kommer att protestera mot den.⁸³ Slut-shaming, liksom andra former av mobbning, skapar dessutom känslomässigt lidande hos den utsatta⁸⁴ och om det sker över tid är det vanligt att den utsatta bara börjar må allt sämre.

På samma sätt som tjejerna konstruerar Alejandra som ”slampa” så konstruerar hela gruppen Alejandra till ”det perfekta mobbningsoffret”. I och med detta kan vem som helst bli utsatt för mobbning, det enda som krävs är att förövaren väljer ut en person och får gensvar från sina vänner eller av åskådare.

80 Millett, *Sexualpolitiken*, 195

81 Millett, *Sexualpolitiken*, 64

82 Thurfjäll och Balksjö, ”De mobbade tvingas flytta”, *Svenska Dagbladet*

83 Salmivalli, ”Participant Roles in Bullying”, *Theory Into Practice*, 287

84 Gong och Hoffman, ”Sexting and Slut-shaming”, *The Georgetown Journal of Gender and Law*, 582

”[B]ullies desire to be visible, powerful and popular.”⁸⁵ Ju längre mobbningen går, desto mer börjar Alejandra anpassa sig till de krav hennes mobbare ställer på henne – även personer hon knappt talat med innan och som inte är med i samma kompisgäng hon tidigare själv tillhörde. Hon gör precis det hon blir tillsagd av rädsla att bli utsatt för än mer kränkningar, men förgäves – hennes mobbare har henne precis där de vill ha henne, och därför kommer mobbningen också att fortsätta.

Genom att jämföra den tidigare beskrivningen av Alejandra (som hon är innan mobbningen) med hur hon är efteråt går det att se stora och betydande skillnader i hennes personlighet. Förändringen är påtaglig och nästan oigenkännlig, både den yttre och den inre. Som Gong och Hoffman skriver är slut-shaming en i synnerhet bestraffande form av mobbning. Dess mekanismer är en del av den kultur som skapar och återskapar slut-shaming och ställer sig fientligt mot unga kvinnors sexualitet.⁸⁶ För väldigt många unga kvinnor som råkat ut för denna sortens mobbning har självmord känts som den enda utvägen.⁸⁷ Även för Alejandra är en potentiell drunkningsdöd ett mer välkomnande alternativ än mobbningen som fortgår på stranden. Till slut tar hon den långa bussresan dit hon bodde innan allt började och ännu var som vanligt. Alejandra lyckas fly, men hon är bara ett skal av sitt forna jag. ”One is thus prompted to consider how such situations would have played out, or whether they would have occurred at all, if there were no such shame and stigma associated with a young woman's sexuality.”⁸⁸

85 Salmivalli, ”Participant Roles in Bullying”, *Theory Into Practice*, 288

86 Gong och Hoffman, ”Sexting and Slut-shaming”, *The Georgetown Journal of Gender and Law*, 582

87 *Ibid*, 583

88 *Ibid*, 583

Avslutande diskussion

bell hooks skriver att film på många sätt anammar en pedagogisk roll i mångas liv, vare sig vi vill det eller inte. ”It may not be the intent of the filmmaker to teach audiences anything, but that does not mean that lessons are not learned.”⁸⁹ Med den genusvetenskapliga bakgrund jag har så kan jag se *Smärtgränsen* som en film som på ett reflekterande och problematiserande sätt representerar hur slut-shaming på ett gymnasium *sannolikt* kunde se ut, medan någon annan som inte har samma bakgrund eller samma upplevelser kanske ser filmen som en överdriven och uppdikad version av verkligheten.

För att få bukt med det stora samhällsliga problemet som är slut-shaming krävs diskussion, ett omformande av sexualundervisningen som den är idag och att myndigheter och skolor engagerar sig för att förebygga att det sker. Film, som ett representativt verktyg, kan hjälpa till med att utmana vår acceptans av slut-shaming och tydliggöra problemet med en struktur som tillåter detta. Både ungdomar och vuxna kan dra nytta av att reflektera över denna slags representation av slut-shaming. Mitt förslag är att *Smärtgränsen* visas på varje högstadium och gymnasium med efterföljande diskussion.

Min forskningsfråga och min första underfråga har jag svarat på genomgående i analysdelen. Min sista underfråga var följande:

Hur utmanar eller bekräftar filmen rådande patriarkala maktordningar i samhället?

Genom att filmen kan ses som en *sannolik* representation av slut-shaming, och att den gör detta i ett syfte att väcka diskussion och kritisera den struktur som gör att mobbning uppkommer, kan filmen sägas *både* utmana och bekräfta rådande patriarkala maktordningar i samhället. Filmen bekräftar dessa maktordningar genom att representera ett fenomen som har samband med verkliga händelser, men den gör detta i ett syfte att väcka tankar och känslor hos tittaren. I och med denna sortens representation kan tittaren börja ifrågasätta samhället med nya perspektiv, och därför kan det sägas att filmen utmanar rådande patriarkala maktordningar.

⁸⁹ hooks, *Reel to Real*, 2

I april 2015 gjorde SVT ett nyhetsreportage om ”Sanna” som skickat nakenbilder till killar på nätet. I reportaget nämndes att regeringen år 2014 tillsatte en kommitté som skall se över straffen i sexbrottslagen och analysera om lagen behöver uppdateras för att ge bättre skydd mot sexuella övergrepp på nätet.⁹⁰ Detta skulle kanske leda till att personerna som sprider nakenbilder mot någon annans vilja får ett större straff, men denna förändring är bara på kort sikt eftersom själva strukturen finns kvar.

En reaktion på slut-shaming är det numera populära Slutwalk som började i USA men nu spritt sig över hela världen.⁹¹ Slutwalk är en marsch där demonstranterna ifrågasätter den kultur som skuldbelägger offret snarare än förövaren, genom att till exempel klä sig i provocerande och utmanande kläder och hålla upp plakat med texter som *Still not asking for it* (”jag ber fortfarande inte om det”). Denna sorts motreaktioner på våldtäktskulturen understryker att en kvinna kan överskrida normer gällande sexualitet och ändå slippa bli utsatt för våldtäkt eller sexuella trakasserier. Genom att anamma det stigmatiserade ordet ”slut” eller ”slampa” kan kvinnan göra sig själv till den aktiva parten med en sexualitet som är hennes egen och inte till för någon annan.

Slutligen vill jag upprepa att slut-shaming inte sker bara på individnivå, utan är ett *strukturellt* problem som bygger på patriarkala föreställningar om sexualitet och kön. Det räcker med andra ord inte med att bara försöka motarbeta slut-shaming i sig, genom till exempel förändringar i lagstiftningen eller genom Slut-Walk, även om dessa är steg i rätt riktning. I grund och botten är det hela den patriarkala strukturen som måste ändras. Detta görs dock inte över en natt, utan är ett ständigt pågående arbete. Att omforma samhället kräver fortsatt forskning i ämnet, upplysning, ifrågasättande och fortgående diskussion kring kön och sexualitet.

90 Sverin, ”Sanna skickade nakenbilder redan som 11-åring”, *Sveriges Television*

91 Fraser, ”From 'Ladies First' to 'Asking for it'”, *California Law Review*, 198

Litteraturlista

Tryckt litteratur

Andersson, Ulrika (2004) *Hans (ord) eller hennes? En könsteoretisk analys av straffrättslig skydd mot sexuella övergrepp*. Lund: Bokbox förlag

Aumont, Jacques, Alain Bergala, Michel Marie och Marc Vernet (1992) *Aesthetics of Film*. Översättning: Richard Neupert. Austin, Texas: University of Texas Press

Eduards, Maud (2007) *"Kroppspolitik: Om Moder Svea och andra kvinnor"*, Stockholm: Atlas.

hooks, bell (1996) *Reel to Real – Race, Sex and Class at the Movies*. New York: Routledge

Lykke, Nina (2009) *Genusforskning – En guide till feministisk teori, metodologi och skrift*. Översättning: Per Larson. Stockholm: Liber

Millett, Kate (1970, nytryck 2012) *Sexualpolitiken*. Översättning: Roland Adlerberth. Stockholm: Pocky

Artiklar

Armstrong, Elizabeth A., Laura Hamilton, Elizabeth M. Armstrong, och J. Lotus Seeley (2014) "Good Girls': Gender, Social Class, and Slut Discourse on Campus." *Social Psychology Quarterly* Vol. 77, pp. 100–122

Bonomi, Amy, Lauren Altenburger och Nicole Walton (2013) "Double Crap!" Abuse and Harmed Identity in Fifty Shades of Grey". *Journal of Women's Health*, Vol. 22/9, pp. 733-744

Cuadrado-Cordillo, Isabel (2012) "Repetition, Power Imbalance, and Intentionality: Do These Criteria Conform to Teenagers' Perception of Bullying? A Role-Based Analysis", *Journal of Interpersonal Violence*, 27(10), pp.1889-1910.

Fraser, Courtney (2015) "From 'Ladies First' to 'Asking for It': Benevolent Sexism in the Maintenance of Rape Culture", *California Law Review*, Vol. 103, pp. 141-204

Gong, Lijia och Alina Hoffman (2012) "Sexting and slut-shaming: Why prosecution of teen self-sexers harms women", *The Georgetown Journal of Gender and the Law*, Vol. XIII/577, pp. 577-589

Salmivalli, Christina (2014) "Participant Roles in Bullying How Can Peer Bystanders Be Utilized in Interventions?", *Theory Into Practice*, 53:4, pp. 286-292

Elektroniska och övriga källor

Balksjö, Jessica och Karin Thurfjell (2011) "De mobbade tvingas flytta", *Svenska Dagbladet*, 17 augusti 2011. Tillgänglig på http://www.svd.se/nyheter/inrikes/de-mobbade-tvingas-flytta_6393603.svd

Gentele, Jeanette (2013) "Plågsam skildring av mobbning", *Svenska Dagbladet*, 12 september 2013. Tillgänglig på http://www.svd.se/kultur/film/plagsam-skildring-av-mobbning_8512796.svd

Internet Movie Data Base, <http://www.imdb.com>

Kain, Patricia (1998) "How to do a Close Reading", *Harvard College Writing Center*, tillgänglig på: <http://writingcenter.fas.harvard.edu/pages/how-do-close-reading> (hämtad 21.3.2015)

NinjaCate, "In Defence of Kim Kardashian (and her Vogue Cover)", *Jezebel*, 22 mars 2014. Tillgänglig på <http://powderroom.jezebel.com/in-defense-of-kim-kardashian-and-her-vogue-cover-1549444398>

Svenska Akademiens Ordbok tryckår 1952

Sverin, Jonas (2015) ”Sanna skickade nakenbilder redan som 11-åring”, *Sveriges Television*, 13 april 2015. Tillgänglig på <http://www.svt.se/nyheter/sanna-skickade-nakenbilder-redan-som-11-arig>

von Wachenfeldt, Ireen (2004) *Berit Ås: De 5 härskarteknikerna*, ursprungligen en broschyr utgiven av Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige. Tillgänglig på <http://kilden.forskningsradet.no/c16881/artikkel/vis.html?tid=35132>

Wilkens, Johanna (2014) *Friendsrapporten 2014*, Rapport utgiven av organisationen Friends. Stockholm: Nilsson & Bergholm Söder AB. Tillgänglig på <http://friends.se/wp-content/uploads/2014/09/friendsrapporten-2014.pdf>

Williams, Stephanie (2014) ”Nude Photo Leaks are the New Slut-Shaming”, *The Huffington Post*, 2 september 2014. Tillgänglig på http://www.huffingtonpost.com/stefanie-williams/nude-photo-leaks-are-the-new-slut-shaming_b_5745934.html

Film

Después de Lucía (2013) [film]. Regi: Michel Franco. Mexiko: Pop Films, Filmadora Nacional, Lemon Films, Stromboli Films & Lucia Films

Bilagor

Rollista; manusförfattare, regissör och skådespelare

Regi och manus: Michel Franco

Alejandra - Tessa Ía

Roberto - Hernán Mendoza

José - Gonzalo Vega Sisto

Camila - Tamara Yazbek Bernal

Irene - Paloma Cervantes

Manuel - Juan Carlos Barranco

Javier - Francisco Rueda

Bilder

